

# In memoriam

## Antoni Cruanyes Becana

### 1924-2020

Alcalde de Canet de Mar 1979-1987

Xavier Mas Gibert

President del Centre d'Estudis Canetencs

#### El primer Antoni Cruanyes que recordo

**D**evia conèixer l'Antoni Cruanyes quan jo era un mocós. Ell venia molt a casa perquè era l'amic més amic del meu oncle Paco Vadoro (Francesc Solé Gibert). Aleshores, jo era una criatura i ells poc més que adolescents plens d'entusiasme i inventiva. Tenien una colla formada per Francesc Ros (de ca la Tecla), Quirze Planet Fors, Joaquim Dotras, Joan Ribas (de cal baster) i Bonaventura Bieto. La 'permanent' o els caps de brot eren l'Antoni Cruanyes, en Paco Soler i en Quirze Planet. Eren excursionistes i muntanyencs d'acampada; la primera tenda de campanya que va haver-hi a Canet devia ser de Falange però només l'utilitzaven ells. També eren esquiadors i piragüistes. Això sense comptar que també eren gran afeccionats a anar al bosc a fer costellades i tiberis de germanor, sobretot cargolades, que solien celebrar a la cuina de la casa vella de can Manillo, o sigui, a l'actual número 15 de la Riera Gavarra, on hi havia una llar de foc amb escon i l'espai escaient per aquesta mena de xeflis i celebracions.

Per tal de poder satisfer les seves afeccions, sabien suplir les mancances gairebé absolutes de l'època amb grans dosis d'inventiva pròpia. Encara recordo com, absolutament impressionat, els vaig veure fabricar-se ells mateixos els esquís de neu i la piragua, que després de l'etapa juvenil va romandre penjada durant dècades al sostre de la cort dels cavalls.

A part de l'amistat amb en Paco, l'Antoni o el seu pare eren els lampistes de casa i com a professionals, hi ha dues coses que m'han quedat per sempre a la memòria. Del seu pare, que tenia fama de mal geni, per fer-me gràcia (parlo de la més tendra infantesa), si se li apagava la cigarreta mentre estava soldant, sucava el dit a la benzina, l'encenia amb la flama del soldador i amb el dit encès tornava a encendre la cigarreta o el caliquenyo. De l'Antoni, m'admirava quan tocava els fils elèctrics sense

desconnectar el comptador i semblava que no li feia res, però aleshores, m'agafava el braç o la mà i de l'enrampada jo saltava com una llagosta.

Del que més recordo de l'Antoni Cruanyes de l'època de la meva infantesa, és que li va tocar anar al servei a cavalleria i la seva va ser una d'aquelles lleves que van fer quatre anys. Ell no se'n queixava perquè deia que n'hi havia que en van fer set amb tres anys de guerra al mig. L'Antoni doncs, li va tocar cavalleria a Barcelona i allà es va convertir en un genet molt destacat que guanyava de llarg la cursa dels Tres Tombs per sant Antoni, amb un mig cavallot de no res del que seria el seu sogre. Arriava el cavall i ell arrancava a córrer al seu costat a peu, i en el precís moment que el cavall anava a deixar-lo, li saltava al damunt com un extra del Far West i deixava tothom enrere a galop desfermat. Va guanyar fins que se'n devia cansar, sense que ningú el pogués desbancar. Quan de gran jo li recordava, manifestant la meva admiració infantil, ell s'arronsava d'espatlles i deia que allò no tenia cap importància, l'Antoni no era gens pretensions.

#### L'Antoni a l'època de la transició política

Em consta personalment que l'Antoni ja era catalanista i com a tal, antifranquista molt abans que cap altre de la seva generació. Els anys 1966 i 1969 els joves de la JAC, sota la direcció del vicari mossèn Gaspar Espuña i l'empara de la parròquia, van començar a publicar 'El carrer Ample', una revista local, el mèrit més destacat de la qual va ser que, per primera vegada després de la guerra, era escrita majorment en català. La revista en qüestió, tot i que era òbviament voluntarista i escrita absolutament de franc, autoimpresa primer en ciclostil i després en offset, mai no va arribar a cobrir del tot les despeses d'edició. Cada vegada que se'n acumulava el dèficit, hi havia dues persones que se'n feien càrrec de subvenir-lo. Una era la Misericòrdia Dotras de l'estanc de dalt i l'altre

l'Antoni Cruanyes. No eren quantitats importants, però només ells dos tenien la bona voluntat d'ajudar-nos perquè la revista pogués continuar sortint. Em consta segurament que ho feien per patriotisme local, o sigui pel caràcter local de la publicació, però sobretot perquè era escrita en català. La qual cosa, tot sigui dit en honor a la veritat, tampoc no hauria estat possible sense l'empara de la Santa Mare Església que ja maniobrava de cara a la sortida de la dictadura.

Uns quants anys més tard, ja més a final del franquisme, com que hi havia problemes seriosos per trobar persones que acceptessin ser

membres dels ajuntaments corporatius, el *Régimen aleshores* es va inventar un succedani que pretenia ser pseudo-democràtic; consistia en permetre l'elecció d'un dels membres de la Corporació Municipal que fos votat pels veïns, en representació de *La Asociación de Cabezas de familia*; la resta però continuaven sent designats pel Governador Civil de forma digital. Només un podia ser votat democràticament i aquest lloc li van proposar a l'Antoni Cruanyes. En aquell temps, l'Antoni no sé si ja era un demòcrata absolutament convençut, però del que estic segur és que ja feia anys que havia deixat de ser franquista i això, almenys que jo sàpiga, no hi havia ningú més de la seva edat i del seu origen familiar que fos capaç de fer el que ell va fer. Com que no ho veia clar, perquè li semblava un acte de col·laboracionisme, abans d'acceptar, ho va posar a consideració de les persones que ell considerava realment demòcrates (entre els quals hi era jo). Li van demanar que acceptés per a poder votar-lo i començar a esquerdar així el feixisme absolut a la casa de la vila. I va ser així, com l'Antoni Cruanyes va resultar ser el primer *concejala* electe pel *Tercio de designación popular*. A les primeres eleccions veritablement democràtiques va ser escollit alcalde, però al final de la Dictadura havia estat votat democràticament abans de la mort del Dictador.

Quan es va formar o constituir l'Assemblea Democràtica de Canet, qui primer va prendre la iniciativa va ser en Jordi Puigvert que ja era militant de CDC i ell li ho va proposar a l'Antoni Cruanyes, que va acceptar sense dubtar-ho. En aquella Assemblea, el de més edat era l'Antoni Cruanyes, que ja tenia 49 ó 50 anys, i juntament amb ell, els únics que havien nascut abans de la guerra eren en Jordi Puigvert i en Josep Martí. Vam anar a constituir-la en un sopar memorable a can Gibert de Palafolls. En aquells moments l'Antoni Cruanyes encara no era militant de cap partit, però era clar i notori que es tractava d'un catalanista de centre dreta.

De quan l'Antoni Cruanyes va ser alcalde de Canet, primer com a cap de llista independent per CDC o



Antoni Cruanyes el 1983 quan va ser reelegit alcalde de Canet. (AMCNM)

CiU i després amb carnet de CDC, només en puc parlar de manera incompleta i parcial perquè des de l'any 1977 a 1980 jo no vaig viure a Canet. Vist en la perspectiva d'ara i després de l'experiència de sis alcaldesses i alcaldes més, la seva gestió no resulta gens negligible, sinó ben al contrari. Probablement l'Antoni Cruanyes en la seva gestió no va ser un gran alcalde creatiu, però segurament que ha estat el més eficient administrativament, o sigui, el qui millor va administrar els fons públics. Això òbviament vist des d'una òptica personal insuficient i incompleta. Antoni Cruanyes administrava la Casa de la Vila com si fos una empresa privada i se'l criticava (el criticàvem) perquè dèiem que ho feia com si fos el seu negoci particular. Però va resultar que també era moderat amb les inversions i sobretot exigent amb el rendiment dels funcionaris. I això, és clar, des del punt de vista de com ha de ser un alcalde de biaix conservador però honrat (com crec que ho era l'Antoni), penso que és el màxim que li poden demanar els votants d'una mentalitat homònima. L'Antoni, com que era un empresari competent, va esmerçar-se a fons en la gestió administrativa de l'ajuntament i va ser un molt bon administrador, amb l'inconvenient a més a més, de no disposar gairebé d'equips de regidors que l'ajudessin de debò. I per acabar amb un judici tan arriscat com el que estic fent, diré que, fins allà on m'arriba el coneixement incomplet i limitat de la nostra història municipal, suposo que l'Antoni Cruanyes Becana juntament amb Joan Alegret Móra hauran estat els dos millors alcaldes conservadors administradors que ha tingut el poble. Ho dic recolzat en una raó bàsica molt senzilla: han estat els únics que, després del seu mandat, han deixat la caixa municipal amb superàvit.

Dic això assumint la premissa que els gestors públics progressistes, si són bons, solen incidir en la creació de nous projectes i serveis i els conservadors, si són bons, sempre són els qui per pragmatisme els toca pagar els dispendis creadors

dels progressistes. Això és així des de l'administració de les nacions i els estats fins als pobles, per petits que siguin. I no crec que es pugui dir res millor d'una persona com l'Antoni Cruanyes de qui, tot i les discrepàncies, sempre me'n vaig fiar i no em va decebre mai.

### Antoni Cruanyes i la cultura. Els últims anys i la creació del Centre d'Estudis Canetencs

Amb l'Antoni Cruanyes ens vam retrobar sortosament després de la fase política i també al marge de la política. La veritat és que de les moltes hores que vam compartir, en vam parlar ben poc i de política local gairebé mai.

Quan vam crear el Centre d'Estudis Canetencs, l'Antoni s'hi va integrar des del primer moment, de tal manera que ja va participar en la redacció de quins serien els nostres objectius. I, com que era tan treballador i tan pragmàtic, des del primer moment es va esmerçar en aconseguir subscripcions de nous socis i sòcies: cada setmana en portava de nous i es pot dir que la majoria van ser obra seva.

El projecte de les excavacions de Sant Pere de Romeguera (la primera església de Canet), no només va ser una iniciativa seva, sinó que a més a més va ser el primer contribuent o mecenes de les excavacions. A part d'això no va fallar ni un sol dia a treballar-hi físicament.

També va ser ell qui va fer la proposta pel manteniment i millora de l'indret al consistori municipal el qual, tot sigui dit de passada, tot i haver-ho acceptat formalment, no hi ha fet mai ni una sola intervenció de manteniment.

Crec que aquestes excavacions per a l'Antoni van ser una autèntica satisfacció. Gràcies al CEC va poder treure a la llum pràcticament tots els treballs d'historiografia local que s'havia proposat: des de la publicació d'aquella part dels seus copiosos diaris

que, a criteri seu, tenien interès general, sobretot les referides a la guerra i postguerra civil. Va tenir una vellesa llarga i fructífera. Des del 2002 fins al 2015, l'Antoni Cruanyes se'n va rebel·lar com un autèntic home de cultura, era un lector incansable i un escriptor de rigor molt apreciable. Només a *El Sot de l'Aubó* va publicar un total de 56 articles. L'Antoni va ser decisiu en diverses de les activitats més destacades de la nostra institució, com va ser-ho la recuperació i rehabilitació de la personalitat i l'obra de l'intel·lectual, pedagog i militant de la Unió Socialista de Catalunya, Carles Carqués Martí, (Canet de Mar, 3/2/1903 - Troyes, 15/8/1986) que havia estat professor seu durant la guerra. També a partir de les notes originals que va confiar-li el propi autor, l'Antoni Cruanyes va redactar i publicar a *El Sot de l'Aubó* les memòries de Miquel Moll Escarpenter, un històric militant canetenc d'ERC, que va lluitar com a tinent de l'exèrcit popular republicà a la Batalla de l'Ebre. El 1939 va travessar la frontera de França i va ser confinat al camp de concentració d'Argelès. A França, durant l'ocupació nazi, fou un membre destacat de la *Resistance* a la zona de la Gironde i fou altament reconegut com heroi de guerra al llogarret de Capian, pedania de Cadillac. Aquesta vila de la Gironde es va agermanar amb Canet de Mar a instància de Moll quan Antoni Cruanyes era alcalde de la nostra vila.

A partir de la fundació del Centre d'Estudis Canetencs, l'Antoni assistia cada dimarts a les sessions del CEC mentre la salut li ho va permetre. Per molt que nosaltres insistíem que ens lliurés textos del seu copió Dietari o que ens els dictés a nosaltres, només ho va fer una o dues vegades, sospito que únicament per no molestar. I això em fa pensar que, si algú em demanés quina era la qualitat que jo destacaria de l'Antoni Cruanyes Becana (a part de la seva iniciativa, la seva capacitat de treball i la seva generositat i el seu amor al poble i al país, que espero haver palesat), jo diria que era la seva modèstia i la seva manca de vanitat. A les sessions del CEC, l'Antoni no parlava molt, però treballava sempre, i també era generós i si calia o feia falta, era el primer de posar-se al davant de qualsevol iniciativa i, a més a més, sabia posar-se la mà a la cartera sense demanar mai res a canvi. No cal que digui que el CEC el troba i el trobarà a faltar sempre. La seva presència i participació sempre era pertinent i moltes vegades decisiva. I, a títol personal diré per acabar que, l'última cosa que jo voldria ser amb un company i amic tan entranyable com ell, seria ser desagraït. L'Antoni Cruanyes Becana té assegurat el meu record i memòria per sempre.



Antoni Cruanyes i la junta del CEC el 2012 a Sant Pere de Romeguera. (CEC)